

บทที่ 3

ปฏิบัติการรักษาสันติภาพของไทยในติมอร์ตะวันออก

กองทัพจัดได้ว่าเป็นทั้งปัจจัยแห่งกำลังอำนาจของรัฐ และเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐด้วย กำลังทหารและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการทหารของแต่ละรัฐเป็นพื้นฐานที่ได้รับการยอมรับจากรัฐต่างๆ ในการวัดคุณค่าทางการเมือง (political values)¹ จึงมองได้ว่าแสนยานุภาพทางทหารเป็นเป้าหมายในตัวเอง (ends)² ของรัฐทุกรัฐ มุมมองดังกล่าวหมายความว่า รัฐจะมองถึงว่าการมีกำลังทหารที่เข้มแข็งเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดในการดำรงอยู่ของรัฐ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ ทุกรัฐจะมีกำลังทหารจำนวนหนึ่งเพื่อเป็นหลักประกันการดำรงอยู่ของตนเอง ในยามสงคราม ส่วนการใช้กองทัพ เป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ซึ่งเรียกว่า เครื่องมือทางทหาร (military instrument) เป็นสิ่งที่รัฐต่างๆ ปฏิบัติมาเป็นเวลานานแล้ว และส่วนมากจะเป็นไปเพื่อการทำสงครามปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติ จึงอาจกล่าวได้ว่า เครื่องมือทางทหาร เป็นเครื่องมือของนโยบายต่างประเทศที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นเครื่องมือสุดท้ายที่ประเทศต่างๆ จะนำออกใช้เพื่อตัดสินปัญหาความขัดแย้งระหว่างกัน และเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเมื่อเครื่องมือทางการทูตไม่สามารถจะกระทำได้³

อย่างไรก็ตาม สำหรับไทยแล้วหลังจากสงครามเย็นสิ้นสุดลงจนกระทั่งปัจจุบัน ภารกิจของทหารได้เปลี่ยนไปจากเดิมอย่างมาก เนื่องมาจากภัยคุกคามซึ่งแต่เดิมเคยเป็นภัยจากคอมมิวนิสต์นั้นได้หมดไป และจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสการเมืองระหว่างประเทศในปัจจุบัน ที่ได้รับอิทธิพลมาจากการจัดระเบียบโลกใหม่ของประเทศมหาอำนาจตะวันตก อย่างเช่น สหรัฐอเมริกา เป็นต้น ประเด็นที่เป็นกระแสทางการเมืองโลกยุคหลังสงครามเย็น คือ 2 เสรี-2 พิทักษ์ ซึ่งได้แก่ การเมืองเสรี (ประชาธิปไตย) การค้าเสรี การพิทักษ์สิทธิมนุษยชน และการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม⁴ จึงทำให้กระทรวงกลาโหมต้องทบทวนถึงภารกิจของกองทัพในปัจจุบันว่าควรจะเป็นไปในรูปแบบใด

¹ Edward Hallett Carr, *The Twenty Years' Crisis 1919-1939: An Introduction to the Study of International Relations*.

Reissued with a new introduction and additional material by Michael Cox (Basingstoke: Palgrave, 2001), p. 102.

² มณีมัย รัตนมณี, *ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ* (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2519), หน้า 44.

³ กระมล ทองธรรมชาติ, *การเมืองระหว่างประเทศ*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2516), หน้า 117.

⁴ สุรชาติ บำรุงสุข, *ทหารกับการเมืองไทยในศตวรรษหน้า: พัฒนาการและความเปลี่ยนแปลง* (กรุงเทพมหานคร: ศาสน์จันทร, 2543), หน้า 67.

นโยบายเบญจวิถี⁵ มีภารกิจประการหนึ่งคือ การปฏิบัติการอื่นๆ เพื่อประชาชนและสันติภาพ ซึ่งเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า การปฏิบัติการรักษาสันติภาพเป็นภารกิจใหม่ของกองทัพ ที่สนองตอบต่อประเด็นเรื่องการพิทักษ์สิทธิมนุษยชนดังกล่าว

เนื้อหาในบทนี้จะชี้ให้เห็นถึง ปรากฏการณ์ของความรุนแรงในติมอร์ตะวันออกก่อนการเข้าไปของกองกำลังนานาชาติในติมอร์ตะวันออก การมีมติจัดตั้งกองกำลังนานาชาติโดยสหประชาชาติ การตอบรับของไทยในการเข้าร่วมกับกองกำลังนานาชาติในติมอร์ตะวันออก และการปฏิบัติการรักษาสันติภาพของไทยในติมอร์ตะวันออก

3.1 ภูมิหลังของติมอร์ตะวันออก

3.1.1 ลักษณะทั่วไปของติมอร์ตะวันออก

ติมอร์ตะวันออกอยู่ทางตะวันออกของเกาะติมอร์ ซึ่งอยู่ระหว่างอินโดนีเซียและออสเตรเลีย โดยอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของอินโดนีเซีย และทางตะวันตกเฉียงเหนือของออสเตรเลีย ติมอร์ตะวันออกมีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 17,222 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยแผ่นดินใหญ่ 14,609 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ Oscússu-Ambeno ที่อยู่แยกออกไปในติมอร์ตะวันตก 2,461 ตารางกิโลเมตร เกาะ Ataúro ทางเหนือ 144 ตารางกิโลเมตร และ Jaco ทางตะวันออก 8 ตารางกิโลเมตร ทางตอนใต้เกาะติมอร์ถูกล้อมไว้ด้วยทะเลติมอร์ (Timor Sea) และอยู่ห่างจากชายฝั่งของประเทศออสเตรเลียประมาณ 500 กิโลเมตร⁶

จากการประมาณโดยสหประชาชาติ จำนวนประชากรชาวติมอร์ตะวันออกในส่วนของแผ่นดินใหญ่ ในปี ค.ศ.1999 คือ 920,000 คน พื้นที่ Oscússu-Ambeno มีประชากรประมาณ 55,000 คน และเกาะ Ataúro มีประชากรประมาณ 8,000 คน ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ย

⁵ นโยบายเบญจวิถีเป็นภาระหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม ตามนโยบาย พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม มีทั้งหมด 5 ประการ ได้แก่ 1) สนับสนุนการสร้างสันติภาพในภูมิภาคโดยการทูตทางทหาร 2) สนับสนุนการจัดระเบียบชายแดน 3) การปรับปรุงโครงสร้างกองทัพ 4) การเตรียมความพร้อมรบ และ 5) การปฏิบัติการอื่นๆ เพื่อประชาชนและสันติภาพ อ้างจาก กระทรวงกลาโหม. นโยบายเบญจวิถี[Online]. Available from: <http://www.mod.go.th/mod6/p6.html> [2003, October 30]

⁶ Barry Turner, ed. The Statesman's Year-Book: The Politics, Culture and Economics of the World 2004 (London: Macmillan Press, 2004), p.570.

เท่ากับ 53 คนต่อตารางกิโลเมตร ดีลเป็นเมืองหลวงของติมอร์ตะวันออก มีประชากรประมาณ 180,000 คน ประชากรส่วนใหญ่มีเชื้อสายติมอร์ตะวันออก ประชากรที่เหลืออีก 20 % ประกอบด้วย ชาวโปรตุเกส ชาวติมอร์ตะวันตก และประชาชนจากเกาะสุมาตรา ชาว สูลาเวสี และ ส่วนอื่นๆ ของ อินโดนีเซีย⁷

ภาษาเตตุม (Tetum) เป็นภาษาที่ชาวติมอร์ตะวันออกใช้กันมากที่สุด คือร้อยละ 60 ของประชากร ในช่วงที่ติมอร์ตะวันออกอยู่ภายใต้การปกครองของอินโดนีเซีย ภาษาราชการคือ ภาษาบาฮาซาอินโดนีเซีย (Bahasa Indonesia) อย่างไรก็ตาม เมื่อติมอร์ตะวันออกมีรัฐธรรมนูญของตนเอง ภาษาที่ใช้มีอยู่ 2 ภาษา คือ ภาษาโปรตุเกส และภาษาเตตุม แต่ภาษาบาฮาซาอินโดนีเซีย และภาษาอังกฤษ ยังคงมีใช้กันอยู่ในติมอร์ตะวันออก

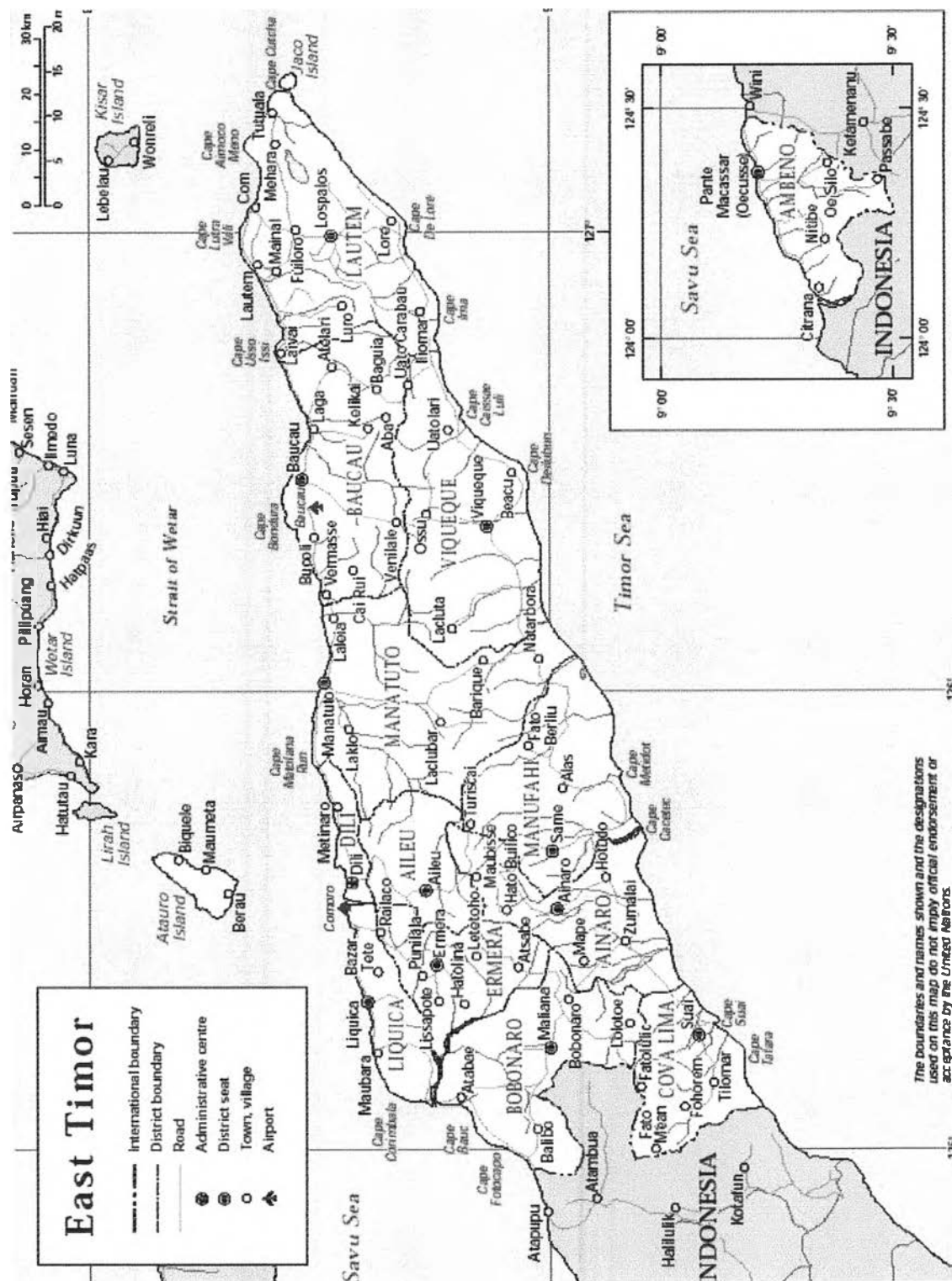
เกาะติมอร์เกิดจากภูเขาไฟในทะเล พื้นที่บริเวณตอนกลางส่วนใหญ่เป็นภูเขาทอดยาวตามแนวตะวันออกเฉียงเหนือ-ตะวันออกเฉียงใต้ และแนวเหนือ-ใต้ ทิศเหนือของติมอร์ตะวันออกติดกับทะเลซาวู ประกอบด้วยพื้นที่ชายฝั่งสลับกับหน้าผาสูงเป็นช่วงๆ ทางด้านตะวันออกติดกับทะเลติมอร์มีพื้นที่ราบมากกว่าบริเวณอื่น ทางใต้ติดกับทะเลติมอร์เช่นกัน ประกอบด้วยพื้นที่ราบสลับกับภูเขาสูงและป่าที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ ทางตะวันตก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง และป่าไม้ยอดเขาสูงสุดของติมอร์ตะวันออก คือ ยอดเขา Tatamiala สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 3,000 เมตร มีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 600 กิโลเมตร

ทางตอนเหนือของติมอร์ตะวันออก มีอุณหภูมิเฉลี่ยกว่า 24 องศาเซลเซียส ฝนตกน้อย (ต่ำกว่าปีละ 59 นิ้ว) และฤดูแล้งนาน 5 เดือน พื้นที่ในส่วนใหญ่เป็นภูเขา ซึ่งอยู่ตอนกลางของเกาะ มีฝนตกมากกว่าทางตอนเหนือ (มากกว่าปีละ 59 นิ้ว) และฤดูแล้งนาน 4 เดือน ส่วนตอนใต้ฝนตกชุกที่สุด (79 นิ้วต่อไป) และอากาศมีความชื้นตลอดปี ฤดูมรสุมอยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึง พฤษภาคมของทุกปี

ติมอร์ตะวันออกเป็นสังคมเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม ประชากรส่วนใหญ่เลี้ยงชีพด้วยการปลูกข้าวโพด เผือกมัน การเลี้ยงสัตว์จำพวกกระบือ แพะ หมู และไก่ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญคือ กาแฟ ซึ่งเป็นการเพาะปลูกเพื่อการส่งออก รองลงมาคือ ข้าวโพด อย่างไรก็ตาม ประชากรส่วนใหญ่ก็ยังมิฐานะยากจน

⁷ Ibid., p.570.

รูปที่ 1 แผนที่ติมอร์ตะวันออก

ที่มา: Lonely Planet. East Timor: History[Online]. (n.d.). Available from:

<http://www.loneyplanet.com/destinations/ south east asia/east timor/history.htm>

สำหรับน้ำมัน และก๊าซธรรมชาตินั้น ถึงแม้จะยังมีการลงทุนในการขุดเจาะและผลิตน้อยอยู่ แต่มีความเชื่อว่าช่องแคบระหว่างติมอร์ตะวันออก และออสเตรเลีย เป็นพื้นที่ซึ่งมีน้ำมันอยู่เป็นจำนวนมากที่สุดในโลกพื้นที่หนึ่ง นอกเหนือจากตะวันออกกลาง อินโดนีเซียและออสเตรเลียได้ลงนามในข้อตกลง ในเรื่องการแบ่งสัมปทานน้ำมันในช่องแคบติมอร์ใน สนธิสัญญาช่องแคบติมอร์ (Timor Gap Treaty) ในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1991 คำถามว่าติมอร์ตะวันออกมีสิทธิในสัมปทานน้ำมันจากพื้นที่ดังกล่าว ได้ถูกบันทึกไว้ในบันทึกช่วยจำการประกาศเอกราชในปี ค.ศ.1999 (1999 Independence Referendum)⁸

3.1.2 การเข้ายึดครองติมอร์ตะวันออกของอินโดนีเซีย

ติมอร์ตะวันออกได้รับเอกราชจากโปรตุเกสในวันที่ 28 พฤศจิกายน ค.ศ.1975 ภายหลังจากอยู่ใต้การปกครองมากกว่า 3 ศตวรรษ ตั้งแต่ปี ค.ศ.1642⁹ หลังจากนั้น อินโดนีเซียได้ผนวกติมอร์ตะวันออกเข้าเป็นจังหวัดที่ 27 และให้ชื่อว่า Timor Timur แต่สหประชาชาติได้รับรองอำนาจอธิปไตยของอินโดนีเซียที่มีต่อติมอร์ตะวันออก และในขณะเดียวกัน ขบวนการเรียกร้องการประกาศเอกราชที่เรียกว่ากลุ่มเฟรดิน (Frente Revolucionaria de Timor Leste Independente-FRETILIN) ยังคงทำการต่อต้านอินโดนีเซียโดยยุทธวิธีกองโจร (guerrilla) อยู่ตลอดเวลาในช่วงเวลาดังกล่าว เฟรติลินนั้นต้องการเป็นเอกราชในติมอร์ตะวันออก และได้ประกาศเอกราชเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยติมอร์ตะวันออก (Democratic Republic of East Timor) ในวันที่ 28 สิงหาคม ค.ศ.1975¹⁰

อินโดนีเซียบุกติมอร์ตะวันออกเมื่อ 7 ธันวาคม ค.ศ.1975 ในความเป็นจริงแล้วถือว่าการกระทำของอินโดนีเซียเป็นการตอบรับต่อภัยคุกคามจากการต่อต้านของกลุ่มเฟรติลินที่มีต่ออินโดนีเซียในเวลานั้น¹¹ ซึ่งรัฐบาลอินโดนีเซียประเมินแล้ว สำหรับการผนวกติมอร์ตะวันออกดังกล่าว ถือว่าได้รับการยอมรับจากผู้นำของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเห็นว่าเป็นการหยุดลัทธิคอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออก ผ่านทางกลุ่มชาตินิยมเช่นชาวติมอร์ตะวันออก รวมทั้งผู้นำอินโดนีเซียยังยืนยันว่าเป็นความจำเป็นที่จะต้องผนวกติมอร์ตะวันออกเพราะดินแดนดังกล่าวมีความสำคัญต่อความ

⁸ Ibid., p.572.

⁹ William Y.Dessaint, "Timor," in *The Encyclopedia Americana* (Danbury, CT: Americana Corporation, 1979), p.763.

¹⁰ กองบัญชาการทหารสูงสุด, *บทเรียนของกองทัพไทยในภารกิจการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในติมอร์ตะวันออก* (กรุงเทพมหานคร: กรมแผนที่ทหาร, 2545), หน้า 2.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

มันคงของอินโดนีเซีย¹² สหประชาชาติมีมติให้อินโดนีเซียถอนกำลังออกไป เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม ค.ศ.1975 อย่างไรก็ตาม อินโดนีเซียมิได้ปฏิบัติตามมติดังกล่าว สถานการณ์ในติมอร์ตะวันออกก็เต็มไปด้วยความขัดแย้ง และความรุนแรง ทั้งจากการต่อสู้ระหว่างกองกำลังฝ่ายรัฐบาล กับผู้สนับสนุนเอกราช และจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อพลเรือนชาวติมอร์ตะวันออก¹³ สถิติของการละเมิดสิทธิมนุษยชนของอินโดนีเซียต่อติมอร์ตะวันออกมีสูงมาก ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ กำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ประชาธิปไตย รัฐบาลของนายซูฮาร์โตถูกประณามว่าไม่ยอมให้ประชาชนชาวติมอร์ตะวันออกได้กำหนดอนาคตตนเอง และถูกบังคับให้ผนวกประเทศเข้ากับอินโดนีเซียด้วย เชื่อกันว่าปฏิบัติการทางทหารของอินโดนีเซียยังผลให้คนติมอร์ตะวันออกเสียชีวิตไปประมาณ 200,000 คน จากประชาชนราว 800,000 คน¹⁴

อินโดนีเซียใช้งบประมาณประมาณ 1 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ต่อปี ในการพัฒนาติมอร์ตะวันออก แต่อินโดนีเซียได้รับผลประโยชน์มากมายจากการค้ากาแฟ การหาประโยชน์ทุกรูปแบบ ทั้งโดยชอบและไม่ชอบ จึงทำให้ชาวติมอร์ตะวันออกประท้วง แต่ก็เกิดความรุนแรงโดยตลอดอันทำให้ชาวติมอร์ตะวันออกล้มตายอยู่เป็นจำนวนมาก ดังเช่น เหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นที่สุสานซานตาครุซ ในวันที่ 12 พฤศจิกายน ค.ศ.1991 โดยทหารปิดล้อมทางเข้าออกสุสานแล้วยิงเข้าไปในฝูงชนทำให้มีผู้เสียชีวิตจำนวนถึง 180 คน¹⁵

เหตุการณ์ดังกล่าวกระตุ้นให้เกิดการประท้วงในเรื่องความทารุณโหดร้าย และการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวางในเวทีระหว่างประเทศ องค์กรด้านสิทธิมนุษยชนเป็นผู้นำในการประท้วงในครั้งนี้ แต่อาเซียนสนับสนุนอินโดนีเซีย และถือว่าเรื่องติมอร์ตะวันออกเป็นเรื่องภายในของอินโดนีเซียจึงไม่เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ส่วนทางสหประชาชาติเองถึงแม้จะคัดค้านการยึดครองติมอร์ตะวันออกของอินโดนีเซียมาโดยตลอด แต่ก็ไม่สามารถบีบบังคับอินโดนีเซียได้ การละเมิดสิทธิมนุษยชนของอินโดนีเซียโดยภาพรวมแล้ว แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ คือ 1) การ

¹² Donald E. Weatherbee, "Indonesia: From Pivot to Problem," in *Comparative foreign policy: Adaptation strategies of the great and emerging powers* ed. Steven W. Hook, (Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall, 2002), pp.210-211.

¹³ สุภาภรณ์ ชันชัย, "ติมอร์ตะวันออก," ใน *เอเชียรายปี 2001/2544* ทรายแก้ว ทิพากร, คลยา เทียนทอง และพรรณศิริ พรหมพันธุ์, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 47.

¹⁴ Donald E. Weatherbee, "Indonesia: From Pivot to Problem," in *Comparative foreign policy: Adaptation strategies of the great and emerging powers* ed. Steven W. Hook, p.195.

¹⁵ วิทยา สุจริตธรรมารักษ์, "ติมอร์ตะวันออก," *เอเชียรายปี 2000/2543* วรวิรินทร์ ยงศิริ, พรพิมล ตรีโชติ และ ชปา จิตต์ประทุม, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 2-3.

รังควาญและการข่มขู่ 2) การทรมาณบุคคลที่ต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับองค์กรลับ 3) การจำคุกโดยไม่มี การตัดสินคดี และ 4) การสังหาร ด้วยการยิง การตีด้วยปืน การเผาทั้งเป็น การฝังทั้งเป็น การให้อาหาร การข่มขืนสตรี การฉีดยาพิษ¹⁶

โดยสรุปแล้วปัจจัยที่ผลักดันให้อินโดนีเซียใช้กำลังเข้ายึดครองติมอร์ตะวันออก ได้แก่ 1) การมองภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์ที่มาจากกลุ่มประเทศมหาอำนาจฝ่ายสังคมนิยม ซึ่งได้ทำการสนับสนุนกลุ่มเฟรติลิน เป็นปัจจัยภายนอก และ 2) การมองภัยคุกคามของ กองทัพอินโดนีเซีย ต่อบูรณาการของประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยภายในจากขบวนการต่อต้านรัฐบาลอินโดนีเซียเพื่อเรียกร้องเอกราช ที่อาจนำมาซึ่งการแบ่งแยกดินแดนในดินแดนส่วนอื่นของอินโดนีเซีย เช่น อาจะห์ (Aceh) และอิเรียน จายา (Irian Jaya) นอกจากนี้ ติมอร์ตะวันออกอาจเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของอินโดนีเซียจากการที่ติมอร์ตะวันออกไม่มีความมั่นคงภายใน และการมีพรมแดนติดกับอินโดนีเซีย¹⁷ นอกจากนี้ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น การค้ากาแฟ ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนผลักดันอินโดนีเซียให้เข้ายึดครองติมอร์ตะวันออก

3.1.3 การตัดสินใจให้ติมอร์ตะวันออกเป็นเอกราช

เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในของอินโดนีเซียในช่วง พฤษภาคม ค.ศ.1998 นั่นคือการตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งของประธานาธิบดีซูฮาร์โต และการเข้ารับตำแหน่งแทนของ นายฮาบีบี รองประธานาธิบดี ประกอบกับปัจจัยทางเศรษฐกิจคือ ผลจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ในกลางปี ค.ศ.1997 ทำให้เกิดความระส่ำระสายในอินโดนีเซีย อันเกิดจากแรงกดดันภายนอกในประเด็นเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนของอินโดนีเซีย ทั้งจากสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป รัฐบาลของนายฮาบีบี ถูกกดดันจากนานาชาติให้ปล่อยติมอร์ตะวันออกได้กำหนดอนาคตของตนเอง อย่างไรก็ตาม ในติมอร์ตะวันออกเอง ถึงแม้จะมีการเจรจากับสามฝ่ายระหว่างโปรตุเกส อินโดนีเซีย และผู้ต่อต้านในติมอร์ตะวันออก คือกลุ่มเฟรติลิน แต่ยังไม่สามารถหาข้อสรุปใดๆ ได้ อันนำไปสู่ความรุนแรง และการแทรกแซงจากนานาชาติในเวลาต่อมา¹⁸

¹⁶ กุลยา พรธนาม, "ปัญหาติมอร์ตะวันออก: ศึกษากรณีการแทรกแซงของอินโดนีเซียและการแก้ไขปัญหของสหประชาชาติ" (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 50-51.

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 35-39.

¹⁸ Donald E. Weatherbee, "Indonesia: From Pivot to Problem," in *Comparative foreign policy: Adaptation strategies of the great and emerging powers* ed. Steven W. Hook, p.206.

ในวันที่ 27 มกราคม ค.ศ.1999 รัฐมนตรีต่างประเทศ และรัฐมนตรีประจำสหประชาชาติของอินโดนีเซียแถลงว่าอินโดนีเซียพร้อมจะให้ติมอร์ตะวันออกเลือกที่จะเป็นเขตปกครองพิเศษ (special autonomy) แต่ยังเป็นส่วนหนึ่งของอินโดนีเซีย หรือว่าจะแยกตัวไปเป็นเอกราชอินโดนีเซีย และโปรตุเกสได้ลงนามความตกลงในการหยั่งเสียงประชามติ ในติมอร์ตะวันออกที่สหประชาชาติ นครนิวยอร์ก ในวันที่ 5 พฤษภาคม ค.ศ.1999 หลังจากนั้น ออสเตรเลียและโปรตุเกสได้ให้ความช่วยเหลือการปฏิบัติการของหน่วยปฏิบัติการสหประชาชาติในติมอร์ตะวันออก ทั้งที่ 7 ล้านเหรียญสหรัฐ^๕ และ 10 ล้านเหรียญสหรัฐ^๖ ตามลำดับ สมาชิกของสหประชาชาติ 36 ประเทศแจ้งว่าจะให้ความช่วยเหลือในรูปแบบใดรูปหนึ่ง ในเดือนมิถุนายน ค.ศ.1999 สหประชาชาติจัดส่งตำรวจสากลจำนวน 800 คนเข้าร่วมงานกับคนพื้นเมืองราว 4,000 คน เพื่อดำเนินการหยั่งเสียงประชามติสำหรับชาวติมอร์ตะวันออกได้มีโอกาสเลือกอนาคตของตนเอง ซึ่งเรียกว่า “คณะปฏิบัติงานแห่งสหประชาชาติในติมอร์ตะวันออก” (United Nations Mission for East Timor หรือ UNAMET) มีนายเอียน มาร์ติน (Ian Martin) ชาวออสเตรเลียเป็นหัวหน้า

3.2 การจัดการกำลังนาชาชาติในติมอร์ตะวันออก

3.2.1 เหตุปัจจัยที่ทำให้มีกองกำลังนาชาชาติในติมอร์ตะวันออก

การหยั่งเสียงประชามติของชาวติมอร์ตะวันออกในวันที่ 30 สิงหาคม ค.ศ.1999 ผลปรากฏว่า มีผู้ลงคะแนนเสียงให้ติมอร์ตะวันออกเป็นเอกราชร้อยละ 78.5 หรือ 344,580 คน และให้รวมกับอินโดนีเซียต่อไปร้อยละ 21.5 หรือ 94,388 คน จากผู้มาลงคะแนน 446,953 คน ซึ่งเป็นบัตรดี 438,986 ใบ ในวันที่ 4 กันยายน ค.ศ.1999 นายโคฟี อันนัน เลขาธิการสหประชาชาติได้ประกาศรับรองผลการลงประชามติของชาวติมอร์ตะวันออกว่าร้อยละ 78.5 ต้องการที่จะแยกตัวจากอินโดนีเซียเพื่อเป็นเอกราช

ทันทีที่ผลปรากฏว่าคนติมอร์ตะวันออกต้องการเป็นเอกราช ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับมติดังกล่าวออกมาเดินขบวนประท้วงก่อความวุ่นวายไปตามท้องถนน และการจราจระหว่างชาวติมอร์ด้วยกันเอง กองกำลังที่สนับสนุนการรวมกับอินโดนีเซียได้ก่อความเสียหายอย่างรุนแรง และได้เข้าปิดล้อมสำนักงานสหประชาชาติ เผาอาคารบ้านเรือน ผู้หวาดกลัวต่างพากันอพยพออกไปจากคิสิ ทั่วเมืองคิสิเต็มไปด้วยเสียงปืน เสียงระเบิด มีการฆ่ากันอย่างทารุณ โหดร้ายด้วยการใช้มีด มีผู้พบศพชาวติมอร์ตะวันออกในโบสถ์เมืองซาโอประมาณร้อยละสองซึ่งถูกสังหารหมู่ กลุ่มทหารบ้านที่นิยมอินโดนีเซียร่วมกับทหารอินโดนีเซีย ได้กระทำการอันป่าเถื่อนด้วยการปล้นฆ่า บีบบังคับให้

ชาวติมอร์ตะวันออกที่ต้องการเอกราชออกไปจากเมืองดีลี และฆ่าตัดหัวคนจำนวน 170 ศพ¹⁹ นำหัวมาเสียบประจานทั่วเมืองเพื่อเป็นการข่มขู่ แสดงให้เห็นพฤติกรรมที่เหี้ยมโหดของพวกที่ต่อต้านเอกราช ทำให้สหรัฐอเมริกาประกาศความช่วยเหลือทางทหารทุกอย่างแก่กองทัพอินโดนีเซีย กองทุนการเงินระหว่างประเทศประกาศระงับการเจรจาเพื่อช่วยเหลืออินโดนีเซียไว้ชั่วคราว

3.2.2 กองกำลังนานาชาติในติมอร์ตะวันออก

สถานการณ์ต่างๆ ในติมอร์ตะวันออกทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ไร้ซึ่งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่งผลกระทบต่อประชาชนที่เป็นที่ต้องอพยพถิ่นฐานหนีตายจากการกระทำอันโหดร้ายจนกลายเป็นผู้พลัดถิ่น นายอเล็กซานเดอร์ คาวเนอร์ (Alexander Downer) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของออสเตรเลีย ริเริ่มแนวคิดในการรักษาความสงบในติมอร์ตะวันออกว่า “มีทางเดียวที่จะยุติความรุนแรงดังกล่าวลงได้ จำเป็นที่จะต้องนำกองกำลังสหประชาชาติเข้าไปควบคุมสถานการณ์เพื่อไม่ให้ลุกลามต่อไป”²⁰ ในที่สุด ประธานาธิบดีฮาบีบี แกลงในวันที่ 12 กันยายน ค.ศ.1999 ยอมให้สหประชาชาติส่งกองกำลังรักษาสันติภาพ เข้าไปทำหน้าที่แทนกองทัพอินโดนีเซียในติมอร์ตะวันออก ในวันที่ 15 กันยายน ค.ศ.1999 ที่ประชุมคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติได้ลงมติข้อที่ 1264 (1999) เป็นเอกฉันท์ผ่านญัตติให้อำนาจแก่กองกำลังนานาชาติเข้าไปคลี่คลายปัญหาในติมอร์ตะวันออก กองกำลังดังกล่าวจะมีจำนวนประมาณ 8,000 คน จาก 20 ประเทศที่เรียกว่า “กองกำลังนานาชาติในติมอร์ตะวันออก” (International Forces in East Timor-INTERFET) นำโดยออสเตรเลีย มีพลตรีปีเตอร์ คอสโกรฟ (Peter Cosgrove) เป็นผู้บัญชาการ และออสเตรเลียส่งทหารเข้าไป 4,500 นาย ส่วนไทยส่ง 1,057 นาย

ความมุ่งหมายของกองกำลังนานาชาติในติมอร์ตะวันออกคือ เพื่อฟื้นฟูสันติภาพและความมั่นคง ปกป้องคุ้มครองเจ้าหน้าที่ UNAMET และช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ชาวติมอร์ตะวันออก ทั้งนี้ ประเทศที่เข้าร่วมในกองกำลังนานาชาติดังกล่าวสามารถดำเนินการทุกวิถีทางที่จำเป็นเพื่อให้การดำเนินงานในอาณัติเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สำหรับค่าใช้จ่ายของกองกำลังนานาชาตินั้น นายโคฟี อันนัน ได้ประสานกับผู้นำประเทศญี่ปุ่นแล้ว และจะอนุมัติเงินสนับสนุน Trust Fund แก่ภารกิจดังกล่าว และเงินช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมอีก 2 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ให้แก่

¹⁹ นิธิ เอียวศรีวงศ์, “เลือดไหลไม่หยุดในติมอร์,” มติชน (10 กันยายน 2542): 6.

²⁰ “ติมอร์กลียุค-ฆ่าหัวศพเหมือนวันเขมรแดง,” ข่าวสด (9 กันยายน 2542): 7.

ข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (United Nations High Commissioner for Refugee-UNHCR) และโครงการอาหารโลก (World Food Program-WFP)

มีการมองว่าบทบาทของออสเตรเลียในครั้งนี้ ทำให้ออสเตรเลียสามารถทำหน้าที่เสมือนกับ “มหาอำนาจที่เป็นตัวเชื่อม” (bridging power) ระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองของชาติยุโรปและสหรัฐอเมริกา กับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านในเอเชีย ออสเตรเลียอาศัยความร่วมมือทางด้านความมั่นคงจากกลุ่มประเทศอาเซียน เช่น ไทย และฟิลิปปินส์ เป็นเครื่องมือในการทำให้อินโดนีเซียตระหนักถึงความชอบธรรมของการปฏิบัติการในครั้งนี้²¹ อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ ถึงแม้ว่าการเข้าปฏิบัติการของออสเตรเลียนั้น ซึ่งได้รับอนุมัติจากมติข้อที่ 1264 (1999) ของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ แสดงให้เห็นถึง การสร้างมาตรฐานใหม่ในเรื่องการเข้าแทรกแซงเพื่อมนุษยธรรม (humanitarian intervention) ในอนาคต แต่ทางรัฐบาลออสเตรเลียยังคงย้ำว่าเป็นการกระทำตามการสั่งการของคณะมนตรีความมั่นคงเท่านั้น และยังได้รับความยินยอมจากรัฐบาลอินโดนีเซียอีกด้วย อย่างไรก็ตาม การใช้ คำว่า “ความยินยอม” นั้น ในบริบทเช่นนี้เป็นการใช้คำผิดพลาด เนื่องจากอินโดนีเซียเพียงแต่ยอมรับการเข้าแทรกแซงจากออสเตรเลีย ภายหลังจากที่สหรัฐอเมริกาใช้การกดดันทางการเงินอย่างหนัก เพื่อบีบบังคับอินโดนีเซียในประเด็นเรื่องติมอร์ตะวันออก²²

3.2.3 การตอบรับของไทยในการเข้าร่วมกับกองกำลังนานาชาติในติมอร์ตะวันออก

ในวันที่ 12 กันยายน ค.ศ.1999 นายฮาบีบี (B.J.Habibi) ได้ประกาศเชิญสหประชาชาติ ส่งกองกำลังเข้ารักษาสันติภาพร่วมกับกองทหารอินโดนีเซีย ในขณะเดียวกัน นายอาลี อาลาตัส (Ali Alatas) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของอินโดนีเซียก็ได้เดินทางไปพบกับนายโคฟี อันนัน ที่นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา เพื่อหารือรายละเอียดการส่งกองกำลังนานาชาติเข้าไปรักษาสันติภาพในติมอร์ตะวันออก นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีของไทย และนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย ได้รับการแจ้งความประสงค์จากรัฐบาล

²¹ Tim Dunne, Christopher Hill and M. Hanson, “New Interventionism,” in *International relations in the new century: An Australian perspective* eds. William T.Tow and Marianne Hanson (Melbourne: Oxford University Press, 2000), pp.93-116.

²² Nicholas J.Wheeler and Alex J.Bellamy, “Humanitarian Intervention and World Politics,” in *The globalization of world politics: An introduction to international relations*. 2nd ed. eds. John Baylis and Steve Smith (New York, N.Y.: Oxford University Press, 2001), p.484.

อินโดนีเซียว่า อินโดนีเซียต้องการให้ไทยส่งทหารเข้าร่วมปฏิบัติการรักษาสันติภาพกับกองกำลังนานาชาติ ไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพัน²³

ในวันที่ 14 กันยายน ค.ศ.1999 นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย ได้เดินทางไปกรุงจาการ์ตาเพื่อพบกับ พลเอกวีรวิท โต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและผู้บัญชาการทหารสูงสุดของอินโดนีเซีย และเข้าพบประธานาธิบดี ฮาบีบี ผลคือ อินโดนีเซียมิได้ปฏิเสธกองกำลังกำลังนานาชาติที่จะเข้าไปรักษาสันติภาพในติมอร์ตะวันออก แต่ขอให้เป็นกองกำลังจากประเทศอาเซียนหากเป็นไปได้ และไม่เห็นด้วยที่ออสเตรเลียซึ่งไม่เป็นกลาง และเข้ามาใช้สถานการณ์ในติมอร์ตะวันออกสร้างบทบาทของตนเองให้โดดเด่นในเวทีระหว่างประเทศ²⁴

ในวันที่ 15 กันยายน ค.ศ.1999 ได้มีการแถลงภายหลังจากการหารือระหว่างกันระหว่าง นายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัย และนายจอห์น โฮเวิร์ด (John Howard) ว่าไทยพร้อมที่จะส่งกองกำลังส่วนหนึ่งเข้าร่วมกองกำลังนานาชาติ เพื่อควบคุมสถานการณ์ในติมอร์ตะวันออก และเนื่องจากประเทศไทยจะส่งกองกำลังไปมากเป็นอันดับสองรองจากออสเตรเลีย จึงได้รับการร้องขอให้รับตำแหน่งเป็นรองผู้บัญชาการกองกำลังนานาชาติ ผู้ที่เข้ารับตำแหน่งดังกล่าวคือ พลตรีทรงกิตติ จักกาบาตร์ (ยศในขณะนั้น) ผู้อำนวยการสำนักวิเทศสัมพันธ์ทหาร อดีตผู้ช่วยทูตทหารประจำสถานเอกอัครราชทูตไทยในจาการ์ตา และรู้จักกับพลตรีคอสมโกราฟ เป็นอย่างดี²⁵

ในวันที่ 17-21 กันยายน ค.ศ.1999 ไทยเริ่มส่งนายทหารจำนวน 72 นายล่วงหน้าไปยังเมืองดาร์วินเพื่อเตรียมการต่างๆ รวมทั้งมีการประชุมที่กระทรวงการต่างประเทศ ถนนศรีอยุธยา ในกรณีปัญหาติมอร์ตะวันออก และที่ประชุมมีมติให้ พลเอกมณฑล อัมพรพิสิษฐ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด เดินทางไปพบ พลเอกวีรวิท โต เพื่อประสานและทำความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างไทยกับอินโดนีเซียเกี่ยวกับการที่ไทยจะส่งทหารเข้าไป ปฏิบัติการรักษาสันติภาพในติมอร์ตะวันออก ภายใต้กรอบของสหประชาชาติ

²³ กองบัญชาการทหารสูงสุด, บทเรียนของกองทัพไทยในภารกิจปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในติมอร์ตะวันออก, หน้า 8.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

²⁵ “ปรารภนาถิจาก'ชวน-รัฐบาล'มอบ'อภิ'ภารกิจให้'ทหารไทย'ในติมอร์'แบก'พระเอกหรือผู้ร้าย," มติชนสุดสัปดาห์ 19,

ในวันที่ 23 กันยายน ค.ศ.1999 พลเอกมงคล อัมพรพิสิฏฐ์ ได้นำ พลตรีทรงกิตติ จักกาบาตร์ เดินทางไปพบ พลเอกวิรัตน์ ฌ กรุงจาการ์ตา เพื่อทำความเข้าใจ และรับทราบ สถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยไทยแจ้งว่ากองกำลังของไทยจะปฏิบัติการรักษาสันติภาพ และช่วยเหลือ ทางมนุษยธรรมภายใต้กรอบของสหประชาชาติเท่านั้น

ภายหลังจากที่ทางการไทยส่งส่วนล่วงหน้าเดินทางไปตรวจภูมิประเทศ และประสาน การปฏิบัติกับทางการออสเตรเลีย และได้กลับมาวางแผนในรายละเอียดพร้อมทั้งจัดตั้งศูนย์ อำนวยการจัดกำลังกองทัพไทยไปปฏิบัติการในติมอร์ตะวันออกแล้วนั้น กองทัพไทยได้จัดนาย ทหารฝ่ายเสนาธิการจากกองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมรวม 5 นาย เดินทางไปร่วมวางแผนระดับยุทธศาสตร์กับเจ้าหน้าที่ ของกระทรวงกลาโหมออสเตรเลีย ฌ กรุงแคนเบอร์รา และได้ส่งนายทหารติดต่อและประสานงาน 1 นาย ไปประจำ ฌ กองบัญชาการยุทธบริเวณ ฌ เมืองซิดนีย์ เพื่อทำหน้าที่ประสานการวางแผนการ เคลื่อนย้ายกองกำลังทหารไทยไปติมอร์ตะวันออก ส่วนการประสานการส่งกำลังบำรุงมอบหมายให้ ผู้ช่วยทูตทหารไทย/แคนเบอร์รา ทำหน้าที่นายทหารประสานงานประจำกระทรวงกลาโหม ออสเตรเลีย

เมื่อทุกอย่างพร้อมที่จะปฏิบัติการ รัฐบาลไทยได้จัดส่งกำลังส่วนแรกไปเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม ค.ศ.1999 โดยจัดเป็นหน่วยเฉพาะกิจร่วมของทหารสามเหล่าทัพ โดยใช้ชื่อหน่วยว่า “กอง กำลังเฉพาะกิจร่วม 972 ไทย/ติมอร์ตะวันออก” (Joint Task Force 972 Royal Thai Armed Forces Thai/Timor หรือ JTF 972 RTARF TH/TM) ด้วยเหตุผลเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ผู้ ที่ไปปฏิบัติการ เลข 9 หมายถึง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และ เลข 72 หมายถึงพระชน มายุครบ 72 พรรษา²⁶

ในวันที่ 5 ตุลาคม ค.ศ.1999 คณะรัฐมนตรีลงมติให้เคลื่อนย้ายกำลังพล พร้อม ยุทโธปกรณ์ไปปฏิบัติการในต่างประเทศตามที่กระทรวงกลาโหมเสนอ สำหรับงบประมาณ ค่าใช้จ่ายสนับสนุนการปฏิบัติการของกองกำลังเฉพาะกิจร่วม 972 ไทย/ติมอร์ตะวันออก จำนวน 63 ล้านบาท ให้ใช้เงินทศรองราชการตามระเบียบเงินทศรองราชการ พ.ศ.2523 โดยให้

²⁶ ปิยะโรจน์ เลี้ยวไพโรจน์. ไทย-ติมอร์ตะวันออก ความสัมพันธ์เชิงภาพลักษณ์[Online]. (n.d.). Available from: http://www.bangkokbiznews.com/2004/10/28/iud/index.php?news=column_15094164.html[2005, Feb 05]

กระทรวงกลาโหมตกลงกับกระทรวงการคลัง²⁷ ซึ่งจะได้รับเงินคืนจากกองทุน INTERFET Trust Fund ภายหลังจาก กองกำลังของไทยได้ไปปฏิบัติการอยู่ที่เมืองเบกา ซึ่งตั้งอยู่ทางตะวันออกของติมอร์ตะวันออก และมีกำลังส่วนหนึ่งอยู่ที่ดีลี ภารกิจนอกจากการออกลาดตระเวนดูแลความเรียบร้อยแล้ว ทหารไทยยังได้ให้การรักษาพยาบาล และแนะนำในเรื่องการเกษตรแก่คนติมอร์ตะวันออก ตลอดจนกิจกรรมด้านวัฒนธรรมอีกด้วย ซึ่งจะกล่าวโดยละเอียดในหัวข้อต่อไป

3.2.4 ท่าทีของอินโดนีเซียต่อไทยในการที่ไทยส่งทหารเข้าไปในติมอร์ตะวันออก

การที่อินโดนีเซียยินยอมให้มีการจัดตั้งกองกำลังนานาชาติ เพื่อรักษาสันติภาพในติมอร์ตะวันออกนั้น เป็นสิ่งที่อินโดนีเซียเองหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากปัญหาเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนในติมอร์ตะวันออกที่ยืดเยื้อมาเป็นเวลานาน รวมทั้งการนำเสนอบัญชีรายชื่อของสื่อมวลชน ก็เป็นอีกปัจจัยอันสำคัญที่ทำให้สหประชาชาติต้องเข้ามาจัดการในเรื่องนี้ แต่สำหรับประเทศไทยเอง ก็มีนโยบายพื้นฐานต่อติมอร์ตะวันออกตั้งแต่กลางปี ค.ศ.1976 โดยที่ไทยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอาเซียน ได้สนับสนุนอินโดนีเซียในการผนวกเอาติมอร์ตะวันออกเข้าเป็นจังหวัดที่ 27 ของอินโดนีเซีย และยังคงช่วยอินโดนีเซียชักจูงให้สมาชิกสหประชาชาติคัดค้านการนำติมอร์ตะวันออก เข้ามาพิจารณาในที่ประชุมสหประชาชาติ²⁸ หลังจากนั้นมา ประเทศไทยไม่เคยแสดงความคิดเห็นใดๆ ต่อติมอร์ตะวันออกอีกเลย ดังนั้น การที่ไทยส่งทหารเข้าไปในติมอร์ตะวันออกในครั้งนี้ จึงเป็นไปในนามของสหประชาชาติอย่างชอบธรรม และยังมีกองกำลังของออสเตรเลียส่งทหารเข้าไปเป็นจำนวนมากที่สุด เท่ากับว่าอินโดนีเซียก็ไม่สามารถที่จะแสดงท่าทีใดๆ ได้มากเท่าใดนัก เนื่องจากข้อจำกัดหลายอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นจริง และภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำในช่วงเวลานั้น

โดยสรุปแล้ว ท่าทีของอินโดนีเซียที่มีต่อไทยนั้น ไม่ชัดเจนมากนัก เนื่องจากปฏิบัติการรักษาสันติภาพในครั้งนี้ ได้รับอนุมัติจากคณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติ (ตามข้อมติต่างๆ ที่อยู่ในภาคผนวก) ดังนั้น เกือบจะเรียกได้ว่า ไทยนั้นได้อาศัยสหประชาชาติและประเทมหาอำนาจ

²⁷ สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, “หนังสือที่ นร 0205/13892 เรื่อง ขออนุมัตินำกำลังพร้อมยุทโธปกรณ์ของกระทรวงกลาโหมไปปฏิบัติการราชการในต่างประเทศ และขออนุมัติวงเงินทรองจ่ายจากรัฐบาล,” 11 ตุลาคม 2542.

²⁸ วิทยา สุจริตชนารักษ์, “นโยบายต่างประเทศของไทยต่อติมอร์ตะวันออก,” *สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์* (26 กันยายน-2 ตุลาคม 2542): 17.

ในการแสดงบทบาทการเป็นประเทศผู้รักษาสันติภาพ โดยทางอิน โคนีเซียจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้เกิดปฏิบัติการนี้

3.3 ภารกิจและผลการปฏิบัติงานในช่วง INTERFET

หลักการของการปฏิบัติงานที่สำคัญของการปฏิบัติงานด้านมนุษยธรรมมีอยู่ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความเป็นมนุษยชน (humanity) 2) ความเที่ยงธรรม (impartiality) และ 3) ความเป็นกลาง (neutrality) โดยหลักการทั้ง 3 จะต้องได้รับการยินยอม (consent) จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง²⁹ วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดของกองกำลังรักษาสันติภาพ คือ การรักษาความสงบและความมั่นคง ตามที่ได้ระบุในมติแก้ไขปัญหาของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ³⁰ ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงการปฏิบัติการรักษาสันติภาพของ INTERFET ของไทย

3.3.1 การจัดกำลังของกองกำลังเฉพาะกิจร่วม 972 ไทย/ติมอร์ตะวันออก

หลังจากที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบอนุมัติให้กระทรวงกลาโหม จัดส่งกำลังทหาร ไปปฏิบัติการนอกประเทศเพื่อปฏิบัติการร่วมกับกองกำลังนานาชาติ ในการรักษาสันติภาพในติมอร์ ตะวันออกเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม ค.ศ.1999 แล้วนั้นกระทรวงกลาโหมโดยกองบัญชาการทหารสูงสุด ได้จัดกำลังจากสามเหล่าทัพ ประกอบด้วย

3.3.1.1 ส่วนบัญชาการ

ส่วนบัญชาการกองกำลังเฉพาะกิจร่วม 972 ไทย/ติมอร์ตะวันออก มีกำลังพล จำนวน 50 นาย โดยมี พลตรีทรงกิตติ จักกาบาตร์ เป็นรองผู้บัญชาการกองกำลังนานาชาติ และผู้บัญชาการกองกำลังเฉพาะกิจร่วม 972 ไทย/ติมอร์ตะวันออก และมีหน่วยสนับสนุนจากกองบัญชาการทหารสูงสุด มีกำลังพลจำนวน 141 นาย³¹

²⁹ สมบัติ คุณยศยิ่ง, “การปฏิบัติการทางทหารเพื่อมนุษยธรรม: ปฏิบัติการร่วมทหาร-องค์กรด้านมนุษยธรรม,” เสนาธิปไตย 51, 1: 17.

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 18.

³¹ กองบัญชาการทหารสูงสุด, บทเรียนของกองทัพไทยในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในติมอร์ตะวันออก, หน้า

3.3.1.2 ส่วนปฏิบัติการ

1) กองกำลังทางบก มี พันเอกนภดล เจริญพร เป็นผู้บังคับการกองกำลังทางบก มีกำลังพลทั้งสิ้น 1,199 คน กำลังพลส่วนนี้เป็นกำลังพลของกรมทหารราบที่ 31 รักษาพระองค์ ประกอบด้วย กองบังคับการกองกำลังทางบกที่เป็นส่วนบัญชาการ กำลังทหารราบ กองพันที่ 3 กรมทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์³² มี พันโทคนัย เถาว์หิรัญ เป็นผู้บังคับกองพัน ส่วนสนับสนุนมีกำลังพล 149 คน ชุดปฏิบัติการเฮลิคอปเตอร์ แบบ ฮท.212 จำนวน 4 ลำ เครื่อง JET RANGER จำนวน 2 ลำ รวม 6 ลำ และชุดการควบคุมการรบพิเศษ³³

2) กองกำลังทางเรือ เรียกว่า “หน่วยเรือเฉพาะกิจ 972 ไทย/ติมอร์ตะวันออก” มี นาวาเอกเดกิงศักดิ์ วงแก้ว เป็นผู้บัญชาการหน่วยเรือเฉพาะกิจ 972 ไทย/ติมอร์ตะวันออก โดยใช้เรือหลวงสุรินทร์ ซึ่งเป็นเรือยกพลขึ้นบก สนับสนุนภารกิจด้านการส่งกำลังบำรุง ขนส่งสัมภาระ และยุทธโปกรณ์แก่กองกำลังทางบก รวมทั้งภารกิจลาดตระเวนทางเรือร่วมกับเรือรบจากประเทศอื่นๆ รอบเกาะติมอร์ มีกำลังพลจำนวน 152 นาย เป็นกำลังพลจากข้าราชการในเรือหลวงสุรินทร์ กองเรือยกพลขึ้นบก กองเรือยุทธการ³⁴

3) หน่วยบินเฉพาะกิจ 42 ปฏิบัติการ โดยใช้เครื่องบินแบบ C-130 จำนวน 1 ลำ มีกำลังพลจำนวน 31 นาย

การเคลื่อนย้ายกำลังพลส่วนล่วงหน้าอยู่ในช่วงระหว่างวันที่ 4-12 ตุลาคม ค.ศ.1999 และการเคลื่อนย้ายกำลังพลส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระหว่างวันที่ 22-29 ตุลาคม ค.ศ.1999³⁵

³² “ปรารภนาถิจจาก‘ชวน-รัฐบาล’มอบ‘อภิ’ภารกิจให้‘ทหารไทย’ในติมอร์‘แบบ’พระเอกหรือผู้ร้าย,” มติชนสุดสัปดาห์ 19, 997: 10.

³³ กองบัญชาการทหารสูงสุด, บทเรียนของกองทัพไทยในภารกิจปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในติมอร์ตะวันออก, หน้า 11.

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 11-12.

³⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

3.3.2 ภารกิจหลักของกองกำลังเฉพาะกิจร่วม 972 ไทย/ติมอร์ตะวันออก

กองกำลังเฉพาะกิจร่วม 972 ไทย/ติมอร์ตะวันออกขึ้นควบคุมทางยุทธการต่อกองกำลัง นานาชาติ และได้รับมอบภารกิจจากกองกำลังนานาชาติให้ รับผิดชอบการคุ้มครองป้องกันเจ้าหน้าที่ ของ UNAMET ในการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของ UNAMET รวมทั้งการปฏิบัติการเพื่อมนุษยธรรมแก่ชาวติมอร์ตะวันออก ภายใต้อำนาจของสหประชาชาติในการ ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในติมอร์ตะวันออก พื้นที่ปฏิบัติการอยู่บริเวณ เมืองเบาเกา (BAUCAU) และเมืองวิเคเค (VIQUEQUE) โดยภารกิจหลักมีดังต่อไปนี้³⁶

- 1) รักษาความปลอดภัยของสถานที่ และโครงสร้างพื้นฐานทางสาธารณูปโภคในเมือง เบาเกา และเมืองวิเคเค
- 2) รักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่รับผิดชอบ
- 3) สนับสนุนการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ UNAMET และองค์กรเอกชน (NGO) ในการ ช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมแก่ชาวติมอร์ตะวันออก
- 4) ปฏิบัติการทางจิตวิทยา (Civic Action) และประชาสัมพันธ์ (Public Information) ต่อประชาชนชาวติมอร์ตะวันออกในพื้นที่รับผิดชอบ
- 5) ให้การช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมแก่ประชาชนชาวติมอร์ตะวันออก ตามขีด ความสามารถ

นอกจากภารกิจหลักดังกล่าวแล้ว ยังมีภารกิจเพิ่มเติมที่ได้รับมอบจากนโยบายและ เจตนารมณ์ของผู้บังคับบัญชาทางทหารระดับสูงของไทย ซึ่งมีดังนี้

- 6) สร้างความยอมรับในความเป็นกองทัพสากล จากกองกำลังนานาชาติทั้งหมดที่เข้า ปฏิบัติการร่วมกัน
- 7) สร้างความประทับใจให้กับประชาชนชาวติมอร์ตะวันออก ในฐานะตัวแทนแห่ง ความปรารถนาดีจากประชาชนชาวไทยทั่วประเทศ
- 8) หลีกเลี่ยงการปฏิบัติการที่แสดงออกถึงความไม่เป็นกลาง หรือฝักใฝ่ฝ่ายใด อันจะมี ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 13.

9) น้อมนำเอาโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไปเผยแพร่ และประยุกต์ใช้ในติมอร์ตะวันออก เพื่อเป็นแนวทางในการช่วยเหลือประชาชนที่มีฐานะยากจน

เมื่อพิจารณาภารกิจดังกล่าวแล้ว จะพบว่า ภารกิจส่วนใหญ่ที่กำลังทหารได้ถูกนำไปใช้ คือ การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ การบรรเทาสาธารณภัย การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่างๆ และการช่วยพัฒนาและสร้างประเทศที่ด้อยพัฒนา การปฏิบัติการเหล่านี้ ถือเป็นปฏิบัติการปฏิบัติงานในยามสงบ แต่จะเป็นการปฏิบัติงานนอกประเทศ³⁷

3.3.3 ผลการปฏิบัติงาน

3.3.3.1 พื้นที่ปฏิบัติการของกองกำลังทางบก^{*}

1) เมืองเบาเกา (BAUCAU) เป็นเมืองใหญ่อันดับสองของติมอร์ตะวันออก โดยห่างจากเมืองดิลี (DILI) ซึ่งเป็นเมืองหลวงมาทางทิศตะวันออกเป็นระยะทางประมาณ 128 กิโลเมตร มีสนามบินที่ยาวที่สุดในติมอร์ตะวันออก อยู่ทางตะวันตกของตัวเมืองห่างออกไปประมาณ 8 กิโลเมตร เมืองเบาเกามีประชากรรวมทั้งสิ้น 84,098 คน

2) เมืองวิเคเค (VIQUEQUE) ทางด้านเหนือมีภูมิประเทศเป็นภูเขาสูง ทางใต้เป็นชายฝั่งทะเล ทางตะวันออกเป็นที่ราบสูง ทางตะวันตกเป็นป่าไม้เขตร้อนสลับกับที่ราบ อยู่ห่างใต้ของเมืองเบาเกา ห่างประมาณ 53 กิโลเมตร เมืองวิเคเค มีประชากรทั้งสิ้นรวม 73,858 คน

3.3.3.2 การปฏิบัติงานด้านยุทธการ

ในพื้นที่เมืองดิลี ผู้บัญชาการกองกำลังเฉพาะกิจร่วม 972 ไทย/ติมอร์ตะวันออก ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ รองผู้บัญชาการกองกำลังนานาชาติฯ อีกตำแหน่งหนึ่ง และนายทหารฝ่ายเสนาธิการจำนวนหนึ่ง รวมทั้งหน่วยสนับสนุน ปฏิบัติหน้าที่อำนวยความสะดวกของกองกำลังนานาชาติ

³⁷ ริวา เพ็ญเขตกรณ์, “ยู-ทิว Military Operations Other than War,” *เสนาธิปัตย์* 51, 1: 28.

* พิจารณาประกอบแผนที่ติมอร์ตะวันออก

กองกำลังทางบก ในเมืองเบกา และเมืองวิเคเค พื้นที่ปฏิบัติการมีชื่อว่า PALISADE การปฏิบัติการได้แก่การลาดตระเวนระวังป้องกัน จัดตั้งด่านตรวจให้การสนับสนุนงานของสหประชาชาติ (UN) และองค์กรเอกชนที่ไม่ขึ้นตรงต่อรัฐบาล (NGOs) ตามที่ได้รับ การร้องขอ สำหรับเรือหลวงสุรินทร์ ได้ปฏิบัติหน้าที่ให้การสนับสนุนการส่งกำลังทางทะเลเป็นส่วนรวมของกองกำลังนานาชาติ รวมทั้งลำเลียงอุปกรณ์บนเส้นทางระหว่างเมืองคิสิ และเมือง คาร์วิน ออสเตรเลีย ส่วนหน่วยบินเฉพาะกิจ ซึ่งมีฐานบินอยู่ที่ฐานทัพอากาศเมืองคาร์วิน ออสเตรเลีย ได้ปฏิบัติหน้าที่ ในการสนับสนุนทางการส่งกำลังทางอากาศ โดยการบินลำเลียงให้กับ กองกำลังนานาชาติ

3.3.3.3 การปฏิบัติการด้านสังคมจิตวิทยา

1) การให้บริการทางการแพทย์ กองกำลังเฉพาะกิจร่วม 972 ไทย/ติมอร์ ตะวันออก ได้จัดชุดบริการทางการแพทย์ 6 ชุด ประกอบด้วยแพทย์ 12 คน บุรุษพยาบาล 60 คน จาก 3 เหล่าทัพ ให้บริการบริเวณเมืองคิสิ 3 ชุด เมืองเบกา 2 ชุด และเมืองวิเคเค 1 ชุด โดยเปิดคลินิก ประจำวัน ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ ช่วงครึ่งวันเช้า และจัดชุดแพทย์เคลื่อนที่ออกบริการประชาชน ห่างไกลในพื้นที่รับผิดชอบทุกวันอาทิตย์ และทุกท่าเรือที่เรือหลวงสุรินทร์เข้าจอดเทียบท่า รวมทั้ง ยังได้จัดชุดแพทย์สนับสนุน โรงพยาบาลของสหประชาชาติ และเปิดโรงพยาบาลสนามขนาด 30 เตียง ซึ่งสามารถให้บริการผ่าตัดใหญ่ และการบริการเอ็กซเรย์ที่เมืองเบกา และอีก 10 เตียงที่เมือง วิเคเค รวมทั้งให้การบริการเวชภัณฑ์เบื้องต้น การฉีดยากำจัดยุงและแมลงให้กับหน่วยงานต่างๆ และ ชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง รวมการให้บริการประชาชนทั้งสิ้น 35,000 ราย นับตั้งแต่เริ่มภารกิจ จนกระทั่งเสร็จสิ้นภารกิจ

2) การแจกจ่ายอาหารและสิ่งบรรเทาทุกข์ กองกำลังเฉพาะกิจร่วม 972 ไทย/ ติมอร์ตะวันออก ได้เป็นตัวแทนรัฐบาลไทยในการมอบข้าวสารจำนวน 200 ตัน ให้กับองค์การ อาหารโลก (World Food Program-WFP) มอบสิ่งของบรรเทาทุกข์ ซึ่งภายในบรรจุข้าวสาร อาหารสำเร็จรูป ขนม และเครื่องใช้ที่จำเป็นกว่า 6,000 ชุด รวมทั้งการผลิตน้ำประปาที่สามารถใช้ดื่ม แจกจ่ายให้กับประชาชนในพื้นที่เมืองเบกา และวิเคเค นอกจากนั้นยังเป็นตัวแทนขององค์กร เอกชนไทยที่ทำโครงการไทยบรรเทาทุกข์ “น้ำใจสู่ติมอร์” ให้กับ นายชานานา กุสมา ผู้นำติมอร์ ตะวันออก

3) การช่วยเหลือด้านการดำรงชีพ กองกำลังเฉพาะกิจร่วม 972 ไทย/ติมอร์ตะวันออก ได้น้อมนำเอาแนวทางตามโครงการพระราชดำริ เช่น โครงการเศรษฐกิจพอเพียงไร่นาสวนผสม โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพประชากรและพื้นที่ปฏิบัติการ การช่วยเหลือดังกล่าวจะปฏิบัติการบนความเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติเฉพาะกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อเป็นการสร้างความสามัคคี ซึ่งจะเป็นรากฐานที่สำคัญต่อไปในการสร้างชาติของชาวติมอร์ตะวันออก การพัฒนาได้ใช้หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน คือให้ชาวติมอร์ตะวันออกเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยให้เป็นผู้มีส่วนร่วม และดำเนินการด้วยตัวเองเป็นหลัก สำหรับทางกองกำลังเฉพาะกิจร่วม 972 ไทย/ติมอร์ตะวันออก จะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้การสนับสนุน ทั้งในด้านวิชาการและสิ่งอุปกรณ์ตามความจำเป็น เพื่อต้องการให้ชาวติมอร์ตะวันออกดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองต่อไปในอนาคต

3.3.3.4 การเผยแพร่ด้านวัฒนธรรม และประเพณี

กองกำลังเฉพาะกิจร่วม 972 ไทย/ติมอร์ตะวันออก ได้จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม และ ปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้นำ และประชาชนชาวติมอร์ตะวันออกหลายกิจกรรม เช่น การจัดงานลอยกระทง การจัดงาน 5 ธันวาคมหาราช การจัดการแข่งขันฟุตบอลเชื่อมความสัมพันธ์ที่เมืองเบากา การกระโดดร่มกระตุกเองร่วมกับกองกำลังอิตาลี และการจัดการแข่งขันฟุตบอลเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ร่วมกับกองกำลังนานาชาติที่เมืองดีลี จุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดให้กับกำลังพล และเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทยให้ชาวติมอร์ตะวันออกได้รับทราบถึงชื่อเสียงของประเทศ

3.3.4 ผลการปฏิบัติการกิจของกองกำลังเฉพาะกิจร่วม 972 ไทย/ติมอร์ตะวันออก

จากผลการปฏิบัติงานของกองกำลังเฉพาะกิจร่วม 972 ไทย/ติมอร์ตะวันออก ตั้งแต่วันที่ 4 ตุลาคม ค.ศ.1999 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ค.ศ.2000 ซึ่งเป็นระยะเวลาประมาณ 5 เดือน ผู้ที่ไปปฏิบัติการกิจได้ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ ตามภารกิจและเจตนารมณ์ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาอย่างครบถ้วน สร้างความภาคภูมิใจให้กับประชาชนชาวไทย และเกียรติภูมิแก่กองทัพไทยที่สามารถทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับกองกำลังนานาชาติในจำนวน 22 ประเทศได้ ติมอร์ตะวันออกเป็นอีกครั้งหนึ่ง ที่รัฐบาลไทยได้มีการตกลงใจให้ส่งกำลังของกองทัพไทย ไปใน

การรักษาสันติภาพ หลายๆ อย่างที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากความสนิทสนม ความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างประเทศเป็นหลัก³⁸

นายชานานา กุสเมา ผู้นำติมอร์ตะวันออกรู้สึกประทับใจต่อการปฏิบัติของทหารไทย ทั้งยังแสดงความต้องการที่จะขอรับการสนับสนุนกำลังทหารช่าง และเครื่องมือเพื่อไปซ่อมแซมถนนที่มีสภาพชำรุดทรุดโทรม และขอให้จัดชุดแพทย์เพิ่มเติมในการจัดกองกำลัง UNTAET อีกด้วย

นาย Jean-Marie Guehenno รองเลขาธิการสหประชาชาติฝ่ายปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ได้กล่าวขอบคุณรัฐบาลไทยในโอกาสเข้าเยี่ยมคำนับ หม่อมราชวงศ์ สุขุมพันธ์ บริพัตร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ.2000 ณ ห้องรับรองกระทรวงการต่างประเทศ ในกรณีที่ไทยสนับสนุนปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติเสมอมา โดยเฉพาะการปฏิบัติการรักษาสันติภาพในติมอร์ตะวันออก พร้อมทั้งกล่าวขอบคุณรัฐบาลไทยอีกครั้งที่ได้ให้ความเห็นชอบในการปรับโครงสร้างการบังคับบัญชาของกองกำลัง UNTAET ให้มีความคล่องตัวมากขึ้น³⁹ นอกจากนี้ นาย Guehenno ยังกล่าวอีกว่า นายเซอร์จิโอ เดเมโล ชาวบราซิล หัวหน้าคณะผู้บริหาร UNTAET ได้แสดงความชื่นชมกองกำลังของไทยที่สามารถปฏิบัติการได้เป็นอย่างดี

สำหรับอินโดนีเซีย หลังจากที่ไทยได้ส่งกำลังทหารเข้าไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพร่วมกับกองกำลังนานาชาติแล้ว ได้มีการพบปะหารือกันระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอินโดนีเซีย เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจ และกระชับความสัมพันธ์ทางการทูต ซึ่งอินโดนีเซียมีความเข้าใจบทบาทของไทยในปฏิบัติการในครั้งนี้ เห็นได้จากการสนทนาระหว่างนายชวณ หลีกภัย นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม กับศาสตราจารย์ ดร. Mohammad Mahfud Mahmodin รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน ค.ศ.2000 ณ ห้องรับรองกระทรวงกลาโหม ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอินโดนีเซียกล่าวว่า “อินโดนีเซียมีความเข้าใจถึงบทบาทของไทยในการปฏิบัติ

³⁸ ศุภยุทธ จุลานนท์ และคณะ, บทบาทของกองทัพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลังการสิ้นสุดของสงครามเย็น (กรุงเทพมหานคร: คริม แคมเบอร์ กราฟฟิก, 2545), หน้า 20-21.

³⁹ กระทรวงการต่างประเทศ, “ลับ-ค่อนข้างมาก หนังสือที่ กต.083/ว.2511 เรื่อง การหารือระหว่าง ฯพณฯ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศกับรองเลขาธิการสหประชาชาติฝ่ายปฏิบัติการรักษาสันติภาพ,” 16 ตุลาคม 2543.

การรักษาสันติภาพในติมอร์ตะวันออก อินโดนีเซียต้องการให้นานาชาติมีแนวทางเฉพาะในการแก้ไขปัญหาคือติมอร์ตะวันออก” อินโดนีเซียเองนั้นมีความพอใจ และให้ความร่วมมือกับไทยอย่างดีมากในการประสานงาน ให้ที่พักกับกองกำลังทหารของไทยเมื่อเดินทางไปติมอร์ตะวันออก⁴⁰

จากการเดินทางไปราชการ ณ ประเทศอินโดนีเซียเพื่อประสานงานของ พลเอกมณฑล อัมพรพิสิฏฐ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดและคณะ ในระหว่างวันที่ 10-12 กันยายน ค.ศ.2000 เพื่อเข้าเยี่ยมคำนับ พลเรือเอก Widodo Adisutjipto ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ 12 กันยายน ค.ศ.2000 ณ กองบัญชาการทหารสูงสุดอินโดนีเซีย ผลการหารือสรุปได้ดังนี้⁴¹

1) ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับอินโดนีเซียที่มีความแน่นแฟ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือทั้งระดับรัฐบาลและระดับกองทัพ ทั้งจะให้ความร่วมมือกับผู้บัญชาการทหารสูงสุดของไทยคนใหม่ (พลเอกสำเนา ชูศรี) เพื่อเพิ่มความสัมพันธ์

2) สำหรับปัญหาติมอร์ตะวันออก ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของอินโดนีเซีย ได้กล่าวขอบคุณรัฐบาลไทยที่มีความเข้าใจและสนับสนุนอินโดนีเซีย ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และหวังว่าประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียน จะมีความเข้าใจและให้การสนับสนุนการแก้ไขปัญหาติมอร์ตะวันออก เช่นเดียวกับไทย

หลังจากนั้น คณะของพลเอกมณฑล อัมพรพิสิฏฐ์ ได้เยี่ยมคำนับ พลโท Susilo Bambang Yodhoyono, M.A. รัฐมนตรีประสานงานด้านการเมือง ความมั่นคง และสวัสดิการสังคมอินโดนีเซีย สรุปสาระที่ พลโท Yodhoyono ได้กล่าวไว้ได้ดังนี้ “หวังว่าประเทศไทยจะเข้าใจและสนับสนุนการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลอินโดนีเซีย ในเรื่องการแก้ไขปัญหาติมอร์ตะวันออก และกล่าวขอบคุณรัฐบาลไทยในความร่วมมือทั้งระดับทวิภาค และระดับประชาชาติอาเซียน รวมทั้งหวังว่าความร่วมมือระหว่างทั้งสองกองทัพ จะมีความยั่งยืนและแน่นแฟ้น”⁴²

⁴⁰ สุรยุทธ จุลานนท์ และคณะ, มทมาทของกองทัพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลังการสิ้นสุดของสงครามเย็น, หน้า 20-21.

⁴¹ กระทรวงกลาโหม, สำนักนโยบายและแผน, “หนังสือ ที่ กท.0207/2896 เรื่องบันทึกการสนทนาระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอินโดนีเซีย,” 20 พฤศจิกายน 2543.

⁴² กองบัญชาการทหารสูงสุด, “หนังสือที่ กท.0300/2974 เรื่อง รายงานผลการเดินทางไปราชการ ณ ประเทศอินโดนีเซีย,” 28 กันยายน 2543.

อาจกล่าวได้ว่า อินโดนีเซียมีความเข้าใจ และตระหนักดีถึงความจำเป็น และความสำคัญที่ไทยจะต้องส่งทหารเข้าไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพในติมอร์ตะวันออก ถึงแม้ว่าก่อนหน้านี้ ไทยในนามของอาเซียนจะประกาศความเป็นกลาง และจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับปัญหาในติมอร์ตะวันออก เพราะถือว่าเป็นปัญหาการเมืองภายในของอินโดนีเซียเอง แต่เมื่อสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศได้เปลี่ยนไป หากไม่มีความร่วมมือใดๆ เกิดขึ้นจากประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความมั่นคงในภูมิภาคนี้ก็จะเริ่มสั่นคลอนตามมา

3.4 สรุป

ภายหลังจากที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ และสงครามกลางเมืองในติมอร์ตะวันออก ซึ่งเป็นพื้นที่ซึ่งอยู่ภายใต้อิทธิพลของอินโดนีเซียมาเป็นเวลาเกือบ 30 ปี สหประชาชาติได้ลงมติให้จัดตั้งกองกำลังนานาชาติเพื่อเข้าไประงับความรุนแรงที่เกิดขึ้น โดยการนำของออสเตรเลียในนามของกองกำลังรักษาสันติภาพในติมอร์ตะวันออก หรือ INTERFET ในเดือนตุลาคม ค.ศ.1999

สำหรับไทย ในฐานะสมาชิกของสหประชาชาติ และผู้นำอาเซียน ได้แสดงบทบาทของประเทศผู้รักษาสันติภาพ โดยการส่งกำลังทหารเข้าไปร่วมกับกองกำลังรักษาสันติภาพในติมอร์ตะวันออก ตามคำสั่งของคณะรัฐมนตรี ในนามของกองกำลังเฉพาะกิจร่วม 972 ไทย/ติมอร์ตะวันออก และได้ทำการปฏิบัติการตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายเสร็จสิ้น ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.2000 ซึ่งภารกิจและผลการปฏิบัติงานของไทยสรุปได้ดังนี้

1) การปฏิบัติงานด้านยุทธการ ได้แก่ การปฏิบัติการได้แก่การลาดตระเวนระวังป้องกัน จัดตั้งด่านตรวจให้การสนับสนุนงานของ UN และ NGOs ตามที่ได้รับคำร้องขอ สำหรับเรือหลวงสุรินทร์ ได้ปฏิบัติหน้าที่ให้การสนับสนุนการส่งกำลังทางทะเลเป็นส่วนรวม ของกองกำลังนานาชาติ รวมทั้งลำเลียงอุปกรณ์บนเส้นทางระหว่างเมืองดิลี และเมืองคาร์วิน ออสเตรเลีย ส่วนหน่วยบินเฉพาะกิจ ซึ่งมีฐานบินอยู่ที่ฐานทัพอากาศเมืองคาร์วิน ออสเตรเลีย ได้ปฏิบัติหน้าที่ในการสนับสนุนทางการส่งกำลังทางอากาศ โดยการบินลำเลียงให้กับกองกำลังนานาชาติ

2) การปฏิบัติการด้านสังคมจิตวิทยาและภารกิจทางด้านมนุษยธรรม ได้แก่ การให้บริการทางการแพทย์ การแจกจ่ายอาหารและสิ่งบรรเทาทุกข์ การช่วยเหลือด้านการดำรงชีพ และการเผยแพร่ด้านวัฒนธรรมและประเพณี

สำหรับผลการตอบรับจากภายในและภายนอกประเทศ ในภารกิจของทหารไทยในติมอร์ตะวันออกนั้น โดยปกติแล้ว กองทัพไทยได้ปฏิบัติภารกิจการพัฒนาประเทศและการช่วยเหลือประชาชน การบรรเทาสาธารณภัย และการกู้ภัยพิบัติที่รุนแรงมาโดยตลอด เมื่อได้รับการขอร้องจากประเทศในติมอร์ตะวันออก กองทัพไทยก็ได้นำแนวทางและประสบการณ์เหล่านี้ ไปใช้จริงในการปฏิบัติการในพื้นที่จริง และประสบความสำเร็จอย่างสูง โดยวัดจากปฏิกริยาจากนานาชาติต่อการปฏิบัติการของไทยในช่วง 4-5 เดือนของ INTERFET และการได้รับมอบภารกิจต่อเนื่องใน UNTAET ต่อไปหลังจากนั้น